

CENTRALNA BIBLIOTEKA ROLNICZA

im. Michała Oczapowskiego

07.09.2018

Konferencja

Dziedzictwo kulturowe wsi polskiej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Program konferencji „Dziedzictwo kulturowe polskiej wsi”
7 września godz. 10.30 -15.00
Gmach Centralnej Biblioteki Rolniczej Krakowskie Przedmieście 66

- 10.30. – 11.00** Rejestracja uczestników. Kawa powitalna
- 11.00 – 11.20** Otwarcie konferencji
- 11.20 – 11.40** Rejestrowanie, archiwizowanie i popularyzowanie niematerialnego dziedzictwa wsi w dobie nowych technologii – Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Wsi
– Dr hab. Weronika Brzezińska, Wydział Historyczny, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM Poznań
- 11.40 – 12.00** Problemy konserwacji i restauracji drewnianej architektury wiejskiej
– Dr Maciej Prarat, Zakład Konserwatorstwa Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK, Toruń.
- 12.00 – 12.20** Ochrona wiejskiego krajobrazu na przykładzie wybranych regionów
– Dr Dawid Soszyński, Wydział Matematyki, Informatyki i Architektury Krajobrazu – Instytut Architektury Krajobrazu, KUL Lublin, Monika Michna Specjalista Służby Leśnej ds. Użytkowania Lasu, Nadleśnictwo Janów Lubelski.
- 12.20 – 13.00** System nadawania certyfikatów dla wyrobów tradycyjnych, charakterystycznych dla danych regionów w aspekcie ochrony ich oryginalności i jakości
– Jan Zwoliński, Wiceprezes Zarządu Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego
- 13.00 – 13.20** Przerwa kawowa
- 13.20 –13.40** Perspektywy rozwoju muzeów na wolnym powietrzu
– Joanna Szewczykowska, Kierownik Działu Upowszechniania i Promocji, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu
- 13.40 – 14.00** Prezentacja zrealizowanych projektów przez Lokalne Grupy Działania
– Jarosław Kuba, Prezes Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”, woj. świętokrzyskie
- 14.00 – 14.20** Współpraca ze służbami konserwatorskimi w zakresie możliwości ochrony i zachowania dziedzictwa wsi
– Dr hab. prof. nadzw. PŚK Elżbieta Szot- Radziszewska, Zakład Historii Architektury, Urbanistyki i Ochrony Zabytków, Katedra Architektury i Urbanistyki, Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Świętokrzyska
- 14.20 – 14.40** Współdziałanie różnych podmiotów w sferze działania na rzecz zachowania zabytkowych kościołów, cmentarzy i miejsc kultu
– Ks. dr Leszek Makówka, Dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego w Katowicach
- 14.40-15.00** Dyskusja i podsumowanie
- 15.00 -15.30** Lunch

Konferencja Dziedzictwo kulturowe wsi polskiej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Redakcja merytoryczna: Elżbieta Osińska – Kassa

Redakcja: Katarzyna Górecka

Korekta: Daniel Kamiński

Projekt graficzny: Grzegorz Wilk Graffiti ART s.c.

Centralna Biblioteka Rolnicza im. Michała Oczapowskiego

Warszawa 2018

Rejestrowanie, archiwizowanie i popularyzowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego w dobie nowych technologii. Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Wsi

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie założeń projektu realizowanego od 2012 roku na obszarze województwa wielkopolskiego przez Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie. Pierwszymi badaniami objęto wówczas siedem powiatów, w latach kolejnych przeprowadzono badania pilotażowe na obszarze kolejnych. Główną ideą projektu pozostaje chęć udokumentowania niematerialnych elementów kultury wiejskiej, które przetrwały w miejscowej tradycji, bądź zachowały się tylko w źródłach archiwalnych. Pokłosiem tych działań jest realizacja kolejnych projektów skupiających się na wybranych tradycjach kulturowych związanych z obrzędowością rodzinną (pulteram) oraz doroczną (żandary, siwki, muradyny, podkoziołek, cymper, bery). Wszystkie działania podejmowane przez zespół Muzeum w Szreniawie oraz współpracowników z Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM w Poznaniu wpisują się w założenia ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, jaką jest rejestracja zjawisk, ich archiwizowanie oraz popularyzowanie w środowiskach naukowych i lokalnych.

Strony internetowe:

Atlas Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Wsi: <http://www.atlas-dziedzictwa.pl/>

Pulteram – żywa tradycja w Wielkopolsce: <https://www.facebook.com/zwyczajweselny>

Muradyny, żandary, siwki – żywa tradycja w Wielkopolsce: <https://www.facebook.com/muradyny>

Dr Maciej Prarat

Problemy konserwacji i restauracji drewnianej architektury wiejskiej

Badania architektoniczne są częścią składową prac przedprojektowych w procesie konserwacji i restauracji zabytków architektury. Ich głównym celem jest prześledzenie historii budowlanej zabytku, jego rozwarstwienie chronologiczne oraz wykonanie rekonstrukcji stanu pierwotnego lub wybranych etapów budowlanych. Dopiero taka wiedza pozwala na porównanie do szerszej grupy typologicznej, jest także podstawą opracowania wniosków konserwatorskich.

W dalszym ciągu badania architektoniczne są wykonywane bardzo rzadko dla grupy drewnianej architektury wiejskiej, tj. domów chłopskich, budynków inwentarskich czy przemysłowych.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Celem niniejszego referatu jest przedstawienie metody badań architektonicznych konstrukcji drewnianych (głównie wieńcowej i szkieletowej) poprzez analizę układu elementów konstrukcyjnych, stron odwiązania, złącz ciesielskich, budulca i jego obróbki a także systemu ciesielskich znaków montażowych.

Na przykładzie dokumentacji wykonanej dla jednej z zagród zaprezentowane zostanie jej rozwarstwienie chronologiczne, hipotetyczna rekonstrukcja stanu pierwotnego, na końcu zaś koncepcyjny projekt związany z przeniesieniem budynku na teren parku etnograficznego.

Dawid Soszyński, Monika Michna

Ochrona wiejskiego krajobrazu na przykładzie wybranych regionów

Krajobraz jest odzwierciedleniem kultury i tradycji mieszkańców. Ochrona regionalnego dziedzictwa zawartego w krajobrazie kulturowym nie polega jednak tylko na zachowaniu zabytkowych obiektów czy układów przestrzennym ale również świadomej kontynuacji lokalnych form i tradycji. O tym czy krajobraz wiejski będzie nośnikiem regionalnej tożsamości, decydują więc nie tylko konserwatorzy ale również projektanci i planiści. W niniejszym referacie chcielibyśmy zatem przedstawić problematykę ochrony krajobrazu kulturowego w planowaniu i projektowaniu przestrzeni wiejskiej. Zagadnienie to przedstawimy w oparciu o badania zapisów dokumentów planistycznych wybranych fragmentów Roztocza i Polesia Lubelskiego a także wybranych projektów zagospodarowania wiejskich przestrzeni publicznych. Spróbujemy ukazać, które cechy krajobrazu, są przez planistów i projektantów uwzględniane, a które pomijane. Jakie cechy ulegają zatarciu, a które są twórczo rozwijane. Zaprezentujemy zarówno przykłady pozytywne jak i negatywne, starając się jednak za każdym razem wskazać rozwiązania, które mogły by zapewnić ochronę i kontynuację lokalnej tożsamości w rozwoju i przekształcaniu terenów wiejskich.

Jan Zwoliński

System nadawania certyfikatów dla wyrobów tradycyjnych, charakterystycznych dla danych regionów w aspekcie ochrony ich oryginalności i jakości

Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego we współpracy ze Związkiem Województw RP opracowała, na wzór systemów europejskich, pierwszy krajowy system wyróżniania i kontroli żywności

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

wysokiej jakości „Jakość Tradycja. Decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 czerwca 2007 roku uznaje System „Jakość Tradycja” za KRAJOWY SYSTEM JAKOŚCI ŻYWNOSCI.

System służy wyróżnianiu produktów żywnościowych wysokiej jakości z uwzględnieniem produktów tradycyjnych. Znak „Jakość tradycja” podkreśla związek produktu z regionem. Producent zobowiązany jest do używania Znak wraz z nazwą regionu, z którego pochodzi produkt.

W skład Kapituły Znak wchodzi: 4 przedstawicieli PIPRIŁ, 4 przedstawicieli Związku Województw RP, 3 niezależnych ekspertów wybieranych wspólnie przez PIPRIŁ i ZW RP.

Wyróżniane są: produkty rolne, środki spożywcze, napoje spirytusowe.

Do systemu mogą przystąpić wszyscy rolnicy, producenci rolni, przetwórcy w kraju i za granicą, członkowie Izby i nie należący do niej. Jedynym kryterium przyjęcia do systemu produktu jest jego jakość.

Używający znaku producenci są zobowiązani do: określenia częstotliwości i zakresu kontroli oraz prowadzenia dokumentacji mającej na celu zapewnienie pełnej identyfikowalności produktu.

Nadzór nad procesem produkcji sprawują jednostki certyfikujące akredytowane zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17065:2013 wybranej przez producenta dla uzyskania certyfikatu zgodności potwierdzającego wytwarzanie produktu zgodnie ze specyfikacją i upoważnione przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Produkty muszą charakteryzować się tradycyjnym składem, tradycyjnym sposobem wytwarzania, szczególną jakością wynikającą z ich tradycyjnego charakteru lub wyrażającą ich tradycyjny charakter, szczególną jakością lub reputacją odróżniającą je od produktów należących do tej samej kategorii.

Za tradycyjny skład, tradycyjny sposób wytwarzania, tradycyjny charakter, uważa się takie produkty, które posiadają co najmniej 50 letni rodowód (dwa pokolenia). Za tradycyjne rasy i odmiany uważa się te, które użytkowano przed 1956 rokiem. Surowce muszą pochodzić z gospodarstw ekologicznych z gospodarstw o systemie produkcji stosujących Dobrą Praktykę Rolniczą i Dobrą Praktykę Hodowlaną z wyłączeniem GMO.

Prawo używania Znak udzielane jest na okres 2 lub 3 lat z możliwością przedłużenia na kolejny rok.

Znak Jakość Tradycja ma ponad 100 produktów: sery, masła, chleby, piwa, wędliny, majonez, ocet, musztarda, oleje, ryby, soki owocowe, lody, kajmak...

Joanna Szewczykowska

Perspektywy rozwoju muzeów na wolnym powietrzu

Mówiąc o perspektywach rozwoju muzeów we współczesnej rzeczywistości należy zadać sobie pytania: czym jest muzeum dzisiaj i kim jest jego odbiorca? Na przestrzeni półwiecza definicja mu-

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

zeum ewoluowała zmieniając punkt ciężkości jego oddziaływania. Od funkcji ochronnej i kolekcjonerskiej (Ustawa o ochronie dóbr kultury i muzeach – 1962 r.), do funkcji edukacyjnej a nawet rozrywkowej (definicja Międzynarodowej Rady Muzeów ICOM). Postęp cywilizacyjny i technologiczny dokonujący się na naszych oczach spowodował, iż elementem determinującym i kształtującym obecną rzeczywistość jest informacja. Współczesny widz muzealny to osoba, spędzająca w muzeum swój wolny czas, oczekująca funkcjonalnej infrastruktury oraz atrakcyjnej i merytorycznej narracji, najchętniej z możliwością aktywnego w niej uczestnictwa. Nie jest zainteresowany zdobyciem wiedzy, poznaniem intelektualnym. Przede wszystkim ogląda, smakuje, dotyka (poznaje zmysłami) i chce skondensowanej informacji. Muzeum, aby nie stracić kontaktu z coraz młodszą publicznością, musi przewartościować dotychczasowe sposoby prezentowania narracji o przeszłości. Konieczność bycia atrakcyjnym oraz konkurencyjnym, na żywołowo rozwijającym się rynku ofert kulturalnych, wymusza wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych i infrastrukturalnych. Działalność instytucji kultury, w tym również Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, jest zatem poszukiwaniem złotego środka, który z jednej strony umożliwi jego rozwój i dostosowanie oferty dla szerokiego grona odbiorców, a z drugiej – pozwoli pełnić misję, dla której zostało stworzone i powołane. Czy się to udaje....?

Od 2002 roku Muzeum systematycznie monitoruje profil zwiedzających, ich poziom percepcji oraz oczekiwań, w stosunku do oferty muzealnej. Powtarzane co kilka lat badania służą przede wszystkim doskonaleniu i rozwijaniu już istniejących rozwiązań, ale również opracowaniu strategii dalszego rozwoju placówki.

W wystąpieniu przeanalizowane zostaną: rynek odbiorców sierpeckiego Muzeum, zrealizowane w ostatnich latach rozwiązania i projekty usprawniające obsługę ruchu turystycznego (m.in. Budowa Centrum Kulturalno– Rekreacyjnego, zakup biletów on-line; uruchomienie monitorów dotykowych, wprowadzenie audioprzewodników, montaż oświetlenia w obrębie ekspozycji muzealnej) a także przedstawię plany perspektywiczne związane z rozbudową i modernizacją placówki w ramach projektów służących zachowaniu i ochronie dziedzictwa kulturowego: rozbudowa ekspozycji stałej – budowa wsi przydrożnej; remont wiatraka z Zalesia; budowa stodoły w zagrodzie z Drwał. Wszystkie te elementy stanowią bowiem o jakości produktu turystycznego, jakim obecnie jest muzeum.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Prezentacja zrealizowanych projektów przez Lokalne Grupy Działania

Na terenie Bałtowa znalazła się grupa ludzi, którzy pragnęli rozwoju społeczności lokalnej. W tym celu w 2002 r. założono Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy „Bałt”, które z czasem podjęło się działań, które można zdefiniować jako zarządzanie zmianą. W ten sposób, przez lata, udało się tu stworzyć unikat w skali kraju – swoisty klaster społeczno – gospodarczy, który można też nazwać konsorcjum podmiotów ekonomii społecznej. Składa się on z czterech podmiotów gospodarki społecznej, które zajmują się poszczególnymi zadaniami społecznymi czy gospodarczymi.

W 2003 roku, z inicjatywy Stowarzyszenia „Bałt” oraz Miejskiego Centrum Kultury w Ostrowcu Świętokrzyskim, powstała Grupa Partnerska „Krzemienny Krąg” oparta na partnerstwie trójsektorowym. Zadaniem tej organizacji jest wypełnianie roli „katalizatora zmian” na poziomie regionalnym. Stowarzyszenie koncentruje swoją działalność na pozyskiwaniu środków, które w formie konkursów i dotacji przeznaczone są dla podmiotów sektora samorządowego, pozarządowego i gospodarczego. Środki te mają znaczący wkład w rozwój obszaru Lokalnej Grupy Działania, ze szczególnym naciskiem na wspieranie inicjatyw turystycznych i obywatelskich. LGD „Krzemienny Krąg” weszła w skład Krajowej Sieci Grup Partnerskich na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju.

Od kwietnia 2009 roku do czerwca 2015 roku Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg” realizowało projekty w ramach Osi 4 LEADER – Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju, Wdrażanie projektów współpracy oraz Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Od kwietnia 2016 roku do marca 2023 roku Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg” realizuje projekty w ramach PROW na lata 2014 – 2020 – Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju, Wdrażanie projektów współpracy oraz Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wybrane nagrody: 2004 – Pro Publico Bono; 2004 – „Wędrowiec Świętokrzyski”; 2004 – „Ziemia Świętokrzyska Piękna Nieznajoma”; 2005 – „Duma Regionu”; 2005 – Certyfikat POT „Turystyczny Produkt Roku 2005”; 2008 – „Superwędrowiec Świętokrzyski”; 2012 – „Popularyzator nauki”; 2016 – „Allozaur” Przedsiębiorstwo Społeczne 2016

W kwietniu 2016 roku Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”, jako członek konsorcjum tworzącego Kielecki Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej, otrzymało akredytację AKCES przyznaną Ośrodkom Wsparcia Ekonomii Społecznej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Współpraca ze służbami konserwatorskimi w zakresie możliwości ochrony i zachowania dziedzictwa wsi

Skuteczna ochrona dziedzictwa wsi i krajobrazu kulturowego jest niezwykle trudnym zadaniem, gdyż wiąże się między innymi z zachowaniem tak kruchej materii jaką jest drewniane budownictwo chłopskie, którego nie chcą zachować nawet mieszkańcy wsi.

W referacie sygnalizuję przyczyny tego stanu rzeczy i proponuję pewne rozwiązania tej dramatycznej sytuacji.

Brak spójnej, skutecznej polityki państwa w zakresie ochrony zabytków, dobrych programów edukacyjnych kształtujących społeczeństwo obywatelskie skutkuje brakiem świadomości wartości i znaczenia dziedzictwa nie tylko w różnych grupach społecznych ale i wśród urzędników. Warunkiem powodzenia działań konserwatorskich w zakresie zachowania obiektów i kompleksów historycznych w krajobrazie jest partycypacja społeczna. W nowej ustawie o ochronie zabytków rolę państwa i służb konserwatorskich ograniczono do obowiązku wspomaganie merytorycznego i w mniejszym stopniu finansowego działań właścicieli. Służby konserwatorskie powinny więc włączyć się zdecydowanie intensywniej w proces popularyzacji dziedzictwa i edukacji zarówno społeczności lokalnych jak i władz samorządowych oraz właścicieli zabytków, korzystając z bogatych doświadczeń w tym względzie muzeów na wolnym powietrzu.

Tradycyjne, drewniane budownictwo ludowe jeszcze w latach 50.-60. ubiegłego stulecia stanowiło integralny i najważniejszy element wiejskiego i małomiasteczkowego krajobrazu kulturowego, ale już w latach 70., na skutek modernizacji wsi, ilość drewnianych obiektów w terenie drastycznie malała. W roku 2013 wg danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa obiekty o konstrukcji drewnianej, lub mieszanej z udziałem drewna, stanowiły tylko 11%, czyli 5455 na ogólną liczbę 48 000 zabytków budownictwa i architektury wpisanych do rejestru zabytków. W polskich skansenach uratowano co prawda kilka tysięcy zabytków – dwory, spichlerze, wiatraki, młyny, folusze wiejskie zagrody, nie rozwiązało to jednak problemu ochrony wielokrotnie większego zasobu, który pozostaje poza nadzorem i ochroną konserwatorską czy muzealną.

Dużą szansę na uratowanie przynajmniej części tego zasobu daje możliwość pozyskiwania funduszy pomocowych przez lokalne grupy działania, fundacje, stowarzyszenia i towarzystwa na działalność w zakresie szeroko pojętej ochrony dziedzictwa, działań dydaktycznych, artystycznych, para-teatralnych oraz na „małą działalność gospodarczą” w zakresie np. usług turystycznych, agro-

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

turystycznych, restauracyjno-hotelarskich. Zwróciło to uwagę lokalnych społeczności na praktyczną przydatność starych budynków. Ten oddolny nurt spontanicznej „mody” na „działalność biznesową” z wykorzystaniem historycznych obiektów, jeżeli ma uratować zabytki, nie może być pozostawiony bez życzliwej opieki, pomocy i nadzoru instytucji państwowych, zwłaszcza samorządów, służb konserwatorskich i muzeów.

Nową formą ochrony i zachowania obiektów i kompleksów historycznych, również tych pozostających poza rejestrem, jest możliwość tworzenia przez samorzady parków kulturowych.

Zwracam też uwagę na problemy związane z kształtowaniem i ochroną harmonijnego krajobrazu kulturowego wsi, wynikające z chaosu urbanistycznego i brzydoty współczesnych domów. Czym zastąpić historyczną zabudowę drewnianą wsi polskiej, żeby przywrócić jej piękno i czytelność? Tradycyjne, rodzime budownictwo regionalne było efektem specyficznych warunków geograficznych, gospodarczych, społecznych i kulturowych. Jako jego nowoczesną kontynuatorkę proponuję architekturę wernakularną, zwaną w Polsce rodzimą. Jest to nurt, charakteryzujący się odniesieniami nowych dzieł do lokalnej, ponadczasowej tradycji architektonicznej oraz poszukiwaniem powiązań współczesnej architektury z budownictwem historycznym, regionalnym.

Ks. Leszek Makówka

Współdziałanie różnych podmiotów w sferze działania na rzecz zachowania zabytkowych kościołów, cmentarzy i miejsc kultu

Tytuł referatu jest jednocześnie tytułem projektu realizowanego przez archidiecezję katowicką w latach 2008-2011 z funduszy europejskich w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego województwa śląskiego na lata 2007-2013. Projekt obejmował 17 kościołów drewnianych położonych zasadniczo na obszarach wiejskich zrealizowano. W ramach projektu wykonano 47 realizacji: inwentaryzacji architektoniczno-budowlanych, systemów sygnalizacji włamań i napadu, monitoringu systemu sygnalizacji włamań i napadu, systemów wykrywania i alarmu pożaru, monitoringu systemu wykrywania i alarmu pożaru, systemów gaśniczych typu „fog”. Instalacje w poszczególnych kościołach zostały wytypowane do realizacji podczas konsultacji z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków i Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej. Siedem lat od zakończenia projektu wszystkie realizacje projektu są utrzymywane w sprawności.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Sylwetki wykładowców

Dr hab. Prof. UAM Anna Weronika Brzezińska – etnologka i instruktorka rękodziela artystycznego. Profesor nadzwyczajna w Instytucie Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Członkini Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego. Redaktorka naczelna serii Atlas Polskich Strojów Ludowych oraz zastępczyni redaktora naczelnego rocznika „Dziedzictwo kulturowe wsi”. Kuratorka wystawy „Twórcy / wytwórcy / przetwórcy. Z dziejów kaliskiej Cepelii” zrealizowanej w Muzeum Okręgowym Ziemi Kaliskiej. Prowadzi badania z zakresu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz aktywności społeczności lokalnych na obszarze Wielkopolski.

Dr Maciej Prarat – pracownik Zakładu Konserwatorstwa Instytutu Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Obszar zainteresowań koncentruje się na historii technik budowlanych, badaniach architektonicznych oraz konserwacji zabytków architektury.

Dawid Soszyński – geograf, planista, ruralista. Absolwent geografii UMCS i podyplomowego studium Planowania Przestrzennego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Pracownik Instytutu Architektury Krajobrazu KUL. Członek lubelskiego Forum Kultury Przestrzeni. Zajmuje się tematyką planowania przestrzennego obszarów wiejskich, ochroną i kształtowaniem krajobrazu wiejskiego oraz problematyką jakości i funkcjonowania przestrzeni publicznych i rekreacyjnych. Oprócz pracy naukowej angażuje się zarówno w prace planistyczne i projektowe jak również w działania społeczne, podnoszące jakość przestrzeni publicznej.

Monika Michna – specjalista Służby Leśnej do spraw użytkowania lasu w Nadleśnictwie Janów Lubelski, absolwentka Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie oraz studiów magisterskich i inżynierskich Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie na kierunku ochrona środowiska.

Jan Zwoliński – wiceprezes Zarządu Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego. Dziennikarz. Laureat prestiżowych nagród i wyróżnień dziennikarskich. Od wielu lat konsekwentny realizator wielu przedsięwzięć służących rozwojowi przedsiębiorczości na wsi i w małych miasteczkach. Pomysłodawca, realizator i Przewodniczący Kapituły Ogólnopolskiego Konkursu „Zielone Lato”

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

inicjatywy sprzyjającej tworzeniu nowych miejsc pracy na wsi, promującego rozwój agro-eko-turystyki i turystyki wiejskiej oraz naszego dziedzictwa kulturowego, tym kulinarnego. Od 2000 roku, jako członek Kapituły Konkursu „Nasze Kulinarne Dziedzictwo” działa na rzecz odtwarzania i dokumentowania skarbów naszej narodowej spiżarni. Propagator budowy w Polsce nowoczesnego rynku produktów tradycyjnych. Współtwórca Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego. Sekretarz Kapituły Znak „Jakość Tradycja”, członek Rady do Spraw Regionalnych i Tradycyjnych Nazw Produktów Rolnych i Środków Spożywczych przy Ministrze Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Joanna Szewczykowska – absolwentka Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego oraz Podyplomowego Studium Muzealniczego przy Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Od 20 lat – Kierownik Działu Upowszechniania i Promocji Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. Specjalizuje się w organizacji i prowadzeniu zajęć muzealnych, a także imprez plenerowych i promocyjnych; współpracuje z twórcami ludowymi, rękodzielnikami, producentami produktów tradycyjnych i regionalnych; Skuteczna ochrona dziedzictwa wsi i krajobrazu kulturowego jest niezwykle trudnym zadaniem, gdyż wiąże się między innymi z zachowaniem tak kruchej materii jaką jest drewniane budownictwo chłopskie, którego nie chcą zachować nawet mieszkańcy wsi.

Jarosław Kuba – założyciel i Prezes Grupy Partnerskiej Krzemieny Krąg, która w chwili obecnej jest Lokalną Grupą Działania z siedzibą w Bałtowie w latach 1999 – 2018; członek Zarządu Krajowej Sieci Grup Partnerskich w latach 2003-2009 koordynowanej przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska z Krakowa i Fundusz Partnerstwa; członek I Krajowej Sieci LIDERA w Polsce w latach 2006-2008 organizowanej przez FAPA z Warszawy; współzałożyciel i Prezes Świętokrzyskiej Federacji Organizacji Pozarządowych w latach 2014 – 2018 z siedzibą w Kielcach.

Dr hab. prof. nadzw. Politechniki Świętokrzyskiej Elżbieta Szot-Radziszewska – kierownik Zakładu Historii Architektury, Urbanistyki i Ochrony Zabytków w Katedrze Architektury i Urbanistyki, Wydział Budownictwa i Architektury, Politechnika Świętokrzyska; nauczyciel akademicki. Zainteresowania badawcze i dorobek naukowy autorki obejmuje kilka obszarów takich jak: ochrona dziedzictwa kulturowego ze szczególnym uwzględnieniem materialnych i niematerialnych wartości zabytkowej architektury drewnianej i krajobrazu kulturowego, historia kultury i sztuki oraz antropologia kultury. Aktualnie od kilku lat prowadzi etnograficzne badania terenowe dotyczące percepcji i wartościowania przestrzeni wsi przez ich mieszkańców.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Autorka wielu artykułów, prac naukowych i popularno-naukowych dotyczących ochrony krajobrazu kulturowego, wiejskiego budownictwa drewnianego, muzealnictwa skansenowskiego oraz książek: „Sekrety ziół. Wiedza ludowa, magia, obrzędy, leczenie”, Warszawa 2005, (monografia), s. 1-279, 2005, „Obraz wsi w wyobrażeniach mieszkańców. Miejsca i ludzie”, seria Monografie, Studia, Rozprawy Politechniki Świętokrzyskiej, Kielce 2013, (monografia), s. 1-473, 2013, „Milczące kamienie. Szlakiem zamków i warowni Kielecczyzny” (współautorka), Muzeum Wsi Kieleckiej, Kielce 2009.

Leszek Makówka – kapłan archidiecezji katowickiej, doktor historii sztuki. Wykładowca historii sztuki i konserwacji zabytków na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Dyrektor Muzeum Archidiecezjalnego w Katowicach, Konserwator Diecezjalny w Katowicach. Autor książki *Sztuka sakralna na Górnym Śląsku w II połowie XX wieku. Malarstwo i rzeźba*, ponad czterdziestu artykułów naukowych, a także kilkudziesięciu wstępów do katalogów wystaw i artykułów popularnych dotyczących sztuki. Zainteresowania badawcze: współczesna sztuka religijna i sakralna. Członek Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków i Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Institucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Centralna Biblioteka Rolnicza

CBR jest Biblioteką naukową prowadzącą działalność publiczną na rzecz krajowych i zagranicznych użytkowników.

Biblioteka posiada swój oddział w Puławach. Gromadzi literaturę z zakresu rolnictwa i nauk pokrewnych. Księgozbiór Biblioteki liczy około 380 tys. wol. wydawnictw (zwartych, ciągłych i specjalnych).

W zbiorach znajdują się dwie cenne kolekcje: stare druki (828 wol. XVI - XVIII w.) i polonika XIX-wieczne (ok. 8200 wol.). Obie Kolekcje decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zostały zaliczone w roku 2017 do Narodowego Zasobu Bibliotecznego.

Chcesz zostać Partnerem KSOW?

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”

„Operacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich”
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020”

Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

– zarejestruj się na stronie www.ksow.pl